

roda a státu, jehož projevy vlastních názorů a vlastní vůle na mezinárodním poli byly po staletí vyloučeny a kde se teprve tvoří diplomatická praxe.

Dílo *Fontes juris gentium* svým širokým založením a nutností periodických doplňků nabude časem rozměrů příruční knihovny a nebude cenově snadno přístupné. Bylo by dobře, aby alespoň výtisky, jež se dostanou do našich knihoven, pomohly k získávání rozhledu po mezinárodním právu ve světovém měřítku a ve velkých časových obdobích, když není naděje, že by podobné dílo mohlo být vydáno u nás. M.

ETIENNE FOURNOL: *MANUEL DE POLITIQUE FRANÇAISE*. Paris, Les Editions des Portiques 1933. 251 str. 12 fr.

Francouzská republikánská politika spočívá od r. 1871 stále na jedné zásadě. V literatuře, v umění a v hudbě se od té doby několikrátě změnily školy a módy — jen politika se řídí stále střídavými shodami nebo neshodami mezi pravíci a levíci.

Také politika jiných zemí má tento podklad. Něco však odlišuje francouzskou politiku od ostatních — její pohyb je jednosměrný. Jde z prava do leva. Nikdy naopak — aspoň by to nikdo nepřiznal. Vláda, kterou podporuje pravicová většina, brání se jako urážce názvu vláda pravice a také opozice proti vládě levice nechce být pravá. Neboť leví politikové zasévali od počátku nedůvěru spíše k jménům než k ideám konservativců. Nálepky jako: pravice, konservatismus nebo dokonce chemický a biologický název reakce staly se podezřelými a nikdo se k nim nechce hlásit. Paul Deschanel říkal, že u francouzských politiků hraje velikou úlohu strach, aby se nezdáli málo pokrokoví.

Levici se dostalo značné posily v ideji pokroku. Pokrok — myšlenka v zásadě materialistická — stala se dnes mystickou hodnotou a modlou mas. Protože pak myšlenka pokroku předpokládá nekonečnou důvěru v lidský rozum, splývá u lidu idea pokroku s ideou racionalismu, Revoluce. Proto se také idea pokroku objevuje častěji v řečích levice než pravice: pravicový politik je v podezření, že neobětuje dosti horlivě této modle dne.

Toto ideové rozdělení francouzského politického tábora na dvě strany je tradiční. Rozdělila jej tak hned v prvních počátcích francouzského parlamentarismu filosofická otázka svědomí: Revoluce. Clemenceau řekl dobře, že Francouze vždy dělila věrnost nebo nepřátelství k Revoluci. Ale rozdělení na pravici a levici není jen lidové: je zároveň hranicí mezi dvěma duchovními řády, mezi nimiž se musí každý Francouz rozhodnout: řádem řeckého racionalismu, důvěry v rozum a katolické pokory.

Levice tedy, jak jsme viděli, zdiskreditovala pravicové přívlasky tak, že se k nim nikdo nehlásí. Proto ti, kdo nechtějí být pravými, reakcionáři ani konservativci, říkají si umírnění. A tak jsou ve Francii na jedné straně leví a na druhé umírnění, kteří jdou až na krajní pravici. Ale umírněnost není ve Francii jen politickou kategorií, nýbrž zároveň také duchovním řádem, tkvícím v národním duchu a doplňujícím oba řády, o nichž jsme se už zmínili. Od let sedmdesátých se skončilo pro Francii období, kdy byla hotova jít vždy za krajnostmi. Vášně opadly a vytvořil se jakýsi gravitační střední bod, který zastupuje ony znehodnocené konservativní síly a brzdí tlak do leva. Prvním národním instinktem francouzským zůstává stále heslo: do leva, ale za ním nastupuje druhý instinkt: umírněnost. Na všechny důležité otázky vládního režimu odpovídá Francouz: na levo. Tak tomu bylo v boulangismu, v Dreyfusově aféře, v bojích o odluku církve. Jakmile se však skončí vítězný boj na barikádách, objeví se obava před krajností a veřejné mínění se uchyluje do středu, kde je klid a upokojení. To je také

stálý rytmus francouzských voleb: výklon do leva, návrat do středu. Politiky přivádí k umírněnosti věk a zkušenost, strany pak „vládní nutnosti“. Některé strany si říkají umírněné a jiné se jimi stávají. Zejména ty, které už uskutečnily svůj program a nemají v programu velké reformy. (Tak na př. i strana radikální.) Umírněnost je konečně i politickou ctností středních tříd a Francie je zemí, kde jsou přechody mezi společenskými třídami velmi mírné. Tím vším se Francie liší od států mladších nebo primitivnějších: Německa, Ruska, i Spojených států. Ve Francii se může vládnout špatně, ale vždy umírněně.

Francouzské vnitropolitické poměry jsou dnes ustáleny a nevyznačují se nějakými mocnými politickými hnutími. Francouzi nejen nestojí o zasahování do cizí politiky, nýbrž nevymýšlejí ani nových myšlenek v politice vnitřní. Je třeba je omluvit: zabývali se obojím půl druhého století s vervou a úspěšně.

Z francouzských politických stran se F. zabývá dvěma stranami levice: socialisty a radikály. Radikálové jsou stranou vládní, to znamená: málo doktriny a hodně politiky. Socialisté mají naopak doktriny četné a ustálené, odtud nesnáze pro aktivní politiku. Jsou proto také v opozici a otázka účasti na vládě stranou stále zmítá. — Oběma stranám přivádí hojně voličů zmíněná již nedůvěra k stranám pravice. Z obavy, aby se nedostaly k moci, hlasují socialisticky i zemědělci, jinak zcela spokojení se současným společenským řádem — nikoli z přesvědčení, nýbrž aby ukázali, jak jsou daleko od pravice. Tato nedůvěra k pravici, ke konservativním dogmatům a naopak důvěra v pokrok a rozum je ještě více znakem společenské vrstvy, kterou reprezentuje radikální strana: malé buržoasie. Střední stav nechce, aby ve Francii vládla pravice. Je to jakýsi historický cit, dědictví Revoluce. Na její doktriny se zapomnělo, její hospodářské zásady nemají s dnešním světem nic společného, ale vytvořila mezi francouzskými občany dva tábory, které přežily vše. Toto tradiční rozdělení zůstává dodnes i na nejmenší francouzské vesnici.

Velmi zajímavá je poslední kapitola: „Postavení Francie ve světě“. F. ukazuje, jak je dnes Francouz pacifický. Tento dynamický národ se stává po r. 1870 statickým. Měl sice ještě jednu otevřenou ránu: Alsasko-Lotrinsko. Pro ně se ještě jednou bil v r. 1914, ale když je dostal, jako by se jeho pacifismus ještě zesílil. Obrací se do sebe, žádá si jen klidu a bezpečnosti. A v této chvíli právě říkají o Francouzech, že jsou imperialisty! Byli jimi, ale to je už jen historické epitheton. A ještě je rozdíl mezi jejich imperialismem Veliké Revoluce a imperialismem Němců z roku 1914. Francouzi chtěli podrobit svět svým myšlenkám, kdežto Němci svému panství. Francii vytýkají také, že podporuje různé ligy (Malá dohoda atd.), ale F. ukazuje, že se malé státy nesdružují na výboj, nýbrž na neutralitu a proto, aby plně ukázaly svou nezávislost na velmocích.

V nejnovější době učinila Francie Briandem pokus smířit v Ženevě nacionalismus a internacionalismus. Bohužel — hospodářská krize a obnovený duch německého militarismu způsobily nejen, že se nikdo nestal Briandovým pokračovatelem, nýbrž že Francie nemůže odzbrojit, ač by chtěla. Její veřejné mínění je unaveno dvěma stovkami politického apoštolátu a stoletím napoleonského imperialismu, Francie by se chtěla účastnit budování nového světa, chtěla by se věnovat svým koloniím. Místo toho musí dávat pozor na německý militarismus.

F. přiznává, že Francie nevede nový svět. Vedla dlouho a slavně: v křížových výpravách, ve scholastice, v národních válkách a Revoluci. Dnes už není zemí mas, které

chtějí řídit svět. Její úlohou bude přizpůsobování a zmírňování. Má všechny vlastnosti, jichž je třeba k napravování všech krajností. Sociální stabilitu, stále střední postavení mezi nadměrným bohatstvím a bídou, dobře rozdělené statky hmotné i duševní, nejdelší intelektuální zkušenost a nejjemnější cit: vzácné a krásné vlastnosti, které naplňují Francouze hrdostí a nadějí do budoucnosti.

F. je jedním z nejlepších znalců současné politiky. Jeho knížka nejen zaujme bohatými informacemi, kritickým duchem a smyslem pro zdravý rozum, nýbrž upoutá i svým slohem, který je duchaplný a zůstává lehkým i při vážné argumentaci.

Dr. Konstantin Jelínek.

BIBLIOGRAFIE.

ČESKÁ.

- BEBLAVÝ (J.). — Naše styky s Litvou. Bratislava 1933. 19 str.
- DINER-DÉNES (P.). — Proč podlehla sociální demokracie v Německu? Praha, Svěcený 1933. 29 str. 3.—.
- EVROPA (Agrární). Statist. přehled zeměd. produkce, dovozu a vývozu v evrop. státech. V Praze, Ústav pro zahrani. obchod 1933. 190 str.
- FISCHER (J. L.). — Krise demokracie. K. II.: Řád. V Brně, Index 1933. 250 str. 30.—.
- HANČ (J.). — Střední Evropa. V Praze, Svaz nár. osvob. 1933. 192 str. 10.—.
- HERBEN (J.). — Lístky z válečného deníku 1914 až 1918. V Praze 1933. 87 str.
- HORÁK (J.). — Ethokracií na kořen krise. Praha, Neubert 1933. 62 str. 7.—.
- CHALUPA (A.). — NEBUŽELSKÝ (A.). — Historie socialistického kolektivismu v zemědělství. Praha 1933. 372 str. 30.—.
- KAPRAS (J.). — Význam Slezska v českém státě. Svinov 1933. 10 str.
- KELSEN (H.). — O podstatě a hodnotě demokracie. V Praze, Orbis 1933. 107 str. 18.—.
- KLINGER (E.). — Kto porazí Hitlera? Bratislava, Dav 1933. 62 str. 2.—.
- KNIHA (Hnědá) o požáru říšského sněmu a Hitlerově teroru. Praha, Borecký 1933. 364 str. 35 Kč.
- KOLLAR (R.). — REŽNÝ (St.). — NEČASOVÁ-POUBOVÁ (M.). — Vliv krise na rodiny nezaměstnaných dělníků. V Praze, Soc. ústav 1933. 127 str. 25.—.
- KOLLER (P.). — Dopravní krise a postavení železnic. V Praze, Čsl. spol. národohospod. 1933. 19 str. 3/50.
- KOUDELKA (J.). — Rozkoly v socialismu. Praha, Svěcený 1933. 223 str.
- KROFTA (K.). — O zahraniční službě. — Vznik, cíle a význam Malé dohody. V Praze, Orbis 1933. 26 str. 5.—.
- MACEK (J.). — Parlament zevnitř. V Praze, Laichter 1933. 28 str. 3.—.
- MACEK (J.). — Zápas s omylem a chudobou. Úvahy o hospodářství, socialismu a demokracii. V Praze, Laichter 1933. 205 str. 22.—.
- MASARYK (T. G.). — Cesta demokracie. Soubor projevů za republiky. Sv. I. 1918—1920. Praha, Čin 1933. 529 str. 70.—.
- MATOUŠEK (J.). — Hospodářství usměrňované (l'économie dirigée, Planwirtschaft) ve světle teorie a praxe. V Praze, Praž. akc. tiskárna 1933. 203 str. 22.—.
- MILDE (L.). — Klerikalismus hrozí! V Praze, Volná Myšlenka 1933. 28 str. 1.—.
- MILDSCUH (V.). — Účinky zkušeností válečných i poválečných na vědu národohospodářskou. V Praze, Čes. spol. národohosp. 1933. 25 str. 5.—.
- MUSIL (J.). — Nezaměstnanost a problém práce se zřetelem na zemi Podkarpatskoruskou. Praha, Mas. Akad. Práce 1933. 39 str. 10.—.
- NEUHÖFER (R.). — Patnáct let středního školství. V Praze, Unie 1933. 94 str. 16.—.
- NOVOMESKÝ (L.). — Marx a slovenský národ. Bratislava, Dav 1933, 44 str. 2.—.
- NOVOTNÝ (J.). — Případ nuncia Ciriaciho. V Praze, Volná Myšlenka 1933. 29 str. 1.—.
- OLIVA (O.). — Současné Polsko. I. Hospodářské poměry. Praha 1933, 151 str. 15.—.
- PROGRAM hospodářského oživení. Praha, Svěcený 1933. 97 str. 6.—.
- RUKOVĚŤ (Organisační) družstevních shromáždění. V Praze, Ústřední svaz čsl. družstev 1933. 140 str.

Vydavatelé: Dr. Jaroslav Krejčí a Vilém Koudelka. Odpovědný redaktor Vilém Koudelka. Revue »Moderní stát« vychází jednou měsíčně. Celoroční předplatné v tuzemsku Kč 100.—. Jednotlivá čísla Kč 12.—, dvojčísla Kč 18.—. Pro cizozemsko zvyšuje se předplatné o poplatky poštovní na ročních Kč 115.—. Kdo si ponechá ukázkové číslo, považuje se za odběratele. Odbírání časopisu přestává jen písemnou výpovědí. Pouhé vrácení výtisku nestačí. Novinová sazba povolena řed. pošt a telegrafů č. j. 85.224/VII.-28. Toto číslo vyšlo v měsíci březnu 1934. Tiskem Státní tiskárny v Praze.